

נדוד, והוא החליט לפנות לדאנציג-צופוט, שם קיבלה אותו הקהילה כרב וכמורה-הוראה. אך בנו ר' דוד, שהיה כבר אז מצויין בתורה, שהה זמן מה בעיר הרבנות של אביו, אך רצונו העז ללמוד תורה במקום תורה גדול, גרמו לו לעזוב את בית הוריו ולנדוד לוילנא לסלבודקה ומשם לפוניבז'. שם למד בישיבה המקומית בשנים תר"פ תרפ"א אמנם כמי שבא ותלמודו בידו, אלא שהוא רוצה לסגל לעצמו את דרך הלימוד של גדולי הישיבות בליטא ולהשלים בדרך זו את ידיעותיו בתורה.

בבואו לישיבת פוניבז', והוא כבן 25 שנה, הביא עמו את חיבור מוכן לדפוס, ספר "צמח דוד" על כל הש"ס, שלא עלה בידו להדפיסו מסיבה אחת בלבד, והיא חסרון הממון הדרוש לכך. בישיבת פוניבז' התייחסו אליו כאל גדול אשר "משכמו ומעלה הוא גבוה מכל העם", וגם דאגו למלא מחסורו, כיאות לאדם גדול הבקי בחדרי ש"ס בבלי וירושלמי בעל פה ממש. אמנם, ברוב פשטותו וצניעותו לא ביקש לעצמו ולא כלום, ויש שהיה מהלך בחורף כשמעיל קיץ דק לשכמו. אמרו עליו אז, כי יש בידו חיבור בלשון אשכנז על תלמוד בבלי וירושלמי חיבור המבוסס על מקורות מדעיים בלשונות זרות ובספרות העתיקה. עפ"י השמועה כלל ספר זה פרטים רבים על כל כלי בית המקדש, על מקום המקדש והמזבח, על כלי הנגינה, וכן על הלויים והכהנים ועבודתם בבית המקדש. אולם מהסס היה, אם לפרסם את הספר בלשון נכר. בינתיים, כמלאות שנתיים לשבתו בישיבת פוניבז', נקרא אחר כבוד ע"י ה"סבא" מסלובודקה להצטרף לכולל החדש לגדולי ישראל, הוא כולל "בית ישראל" דסלובודקה.

מיד לאחר סיומה של מלחמת העולם הראשונה החלה תקופת פריחה מחודשת בישיבת סלובודקה. בשנת תר"פ-תרפ"א חזרו התלמידים הגולים מגלות מינסק וקרמנצ'וג לאכסניה של תורה זו, ותלמידים רבים חדשים החלו זורמים ובאים מכל קצות הארץ, ואף מפילות תבל נידחות. עד מהרה הגיע מספר תלמידיה של ישיבת סלובודקה לכ- 500 תלמידים ויותר, ורבים מהם היו למדנים מופלגים, יוצאי ישיבות מפורסמות, שהיה להם לכבוד להסות בצל ישיבה זו וללמוד תורה אצל "הסבא", הלא הוא הגאון הצדיק רבי נתן צבי פינקל ז"ל, ואצל חתנו הגאון ר' יצחק אייזיק שר ז"ל. בלב "הסבא" וחתנו עלה אז הרעיון, שהגיעה השעה לייסד כולל של גדולי ישראל. ואמנם, בסוף שנת תרפ"א יסדו את הכולל הקובנאי "בית ישראל", שהיה צריך לשמש המשך לאותו כולל קובנאי מפורסם, שיסד הגאון הצדיק רבי ישראל ליפקין מסאלאנט זצ"ל ושנתבטל בעטייה של המלחמה העולמית הראשונה. הם הומרצו לצעד זה מתוך ההכרה, שעכשיו, אחרי החורבן הרוחני הגדול, הכרח הוא להחזיר עטרה ליושנה, לבל תשתכח תורה מישראל ח"ו, בפרט מאחר שהעם היהודי איבד כמה מגדוליו וחכמיו בימי הרעה של המלחמה.

בין הנבחרים הראשונים לכולל האמור, שהיה מורכב כאמור מיחידי סגולה ואנשי מעלה, שנקראו לבוא ולהסתופף בצלו של מרכז הורגני נכבד זה, היה הגאון ר' דוד הכהן ראפופרט מפוניבז'.

כשהגיע רבי דוד ראפפורט לכולל "בית ישראל" דסלובודקה כבר היה מלא וגדוש, וכאמור לעיל כבר היה בידו ספרו החשוב מפרי רוחו "צמח דוד". אחד התנאים שהציב אז היה, הדפסת ספרו על ידי הכולל. "הסבא", רבי נתן צבי פינקל, הבטיח לו לקיים משאלתו זו של אותו גדול. אבל המצב הכספי של הכולל לא איפשר מילוי הבטחה זו מיד. ובזמן זה הוסיף הגאון רבי דוד לשכלל את ספרו זה. רק בשנת תרפ"ה יצא הספר לאור עולם, ובשערו נדפס "בהוצאת בית ישראל, סלובודקה". זהו אולי מקרה יחיד במינו, ששייבה או כולל יוציאו ספרו של יחיד על חשבון המוסד. דבר זה מוכיח כמה אהוב ומכובד היה רבי דוד עוד בימי עלומיו ועוד לפני שנתפרסם שמו בעולם הלומדים.

ואלה דבריו הקצרים בהקדמה לספרו זה: "יתברך הבורא וישתבח היוצר אשר שם חלקי מיושבי ביהמ"ד ובכל החליפות והתמורות שעברו עלי לרגל המלחמה הגדולה ובכל הנדודים והטלטולים ממקום למקום זיכני ד' לעסוק בתורתו הק', ולינק משדי תנחומי, וכשבאתי להמוסד הגדול המיוחד במינו "בית ישראל דסלובודקה" שם מצאתי את שאהבה נפשי, מצאתי חבורה של גדולים השקועים ראשם ורובם ממש בתורה אשר זה כל חייהם ועסקם ומטרתם, לא רק לבקיאות בכל הש"ס כי אם לברר הסוגיות וליישר ההדורים בדברי ראשונים ואחרונים ז"ל. והרבה עלי להודות לחבורה זו. חלק גדול מחיבורי זה נתוסף לי תודה לה' בהיותי עוסק בפלפולא דאורייתא בהמוסד "בית ישראל".

ובשם כולל "בית ישראל" נאמר בהקדמה :

"בגשתנו עתה להו"ל ספר "צמח דוד", פרי רוחו של אחד מחברי "בית ישראל" סלובודקה, הרב הגאון ר' דוד הכהן נ"י לבית ראפפורט - לא למותר הוא לבאר את מטרה מהותו של המוסד "בית ישראל". מוסד זה יחיד במינו הוא לא רק בזמננו זה, כי אם דבר חדוש גם בדורות האחרונים שהיו לפנינו. בתי מדרש לאברכים לא דבר חדש הוא וכבר היו לעולמים מקדמת דנא, אבל החידוש בבית המדרש הזה הוא, שהוא משמש בית תלמוד לגדלים שיעזרם ויפתחם בתורה ודעת ליעשות גדולים ממש. תכנית הבית הזה היא, כי במשך חמש שנים, זמן הנועד לכל אברך, יקנה לו ידיעה ברורה ועמוקה ב"בקיאות", ידיעת כל הש"ס ממש והראשונים, וב"חריפות" - בירור הסוגיות העמוקות שבש"ס ע"י פלפול חברים הדדי, וב"דעת" - להתפתח ולקנות ידיעה עמוקה והבנה ברורה בהלכות דעות ומידות, בדעת ובחכמה ממקורי חז"ל והראשונים, ולקנות כל השלימות הנחוצה כדי להיות גדול בישראל במלוא מובן המלה".

ואמנם, כן היה. הגאון המחבר שנקרא מעתה בעל "צמח דוד", גדל בכולל ההוא והיה לאחד מגדולי ישראל, במלוא מובן המלה.

את הרגשתו והקשר העמוק שהיה לו לבית מדרש זה ביטא במכתב-שיר שכתב לידידי נפשו ר' דובער גאלדשמיט מסאלאוויץ ור' צבי הירש מקוונא בעת שהייתו בתקופה זו בוילנא: